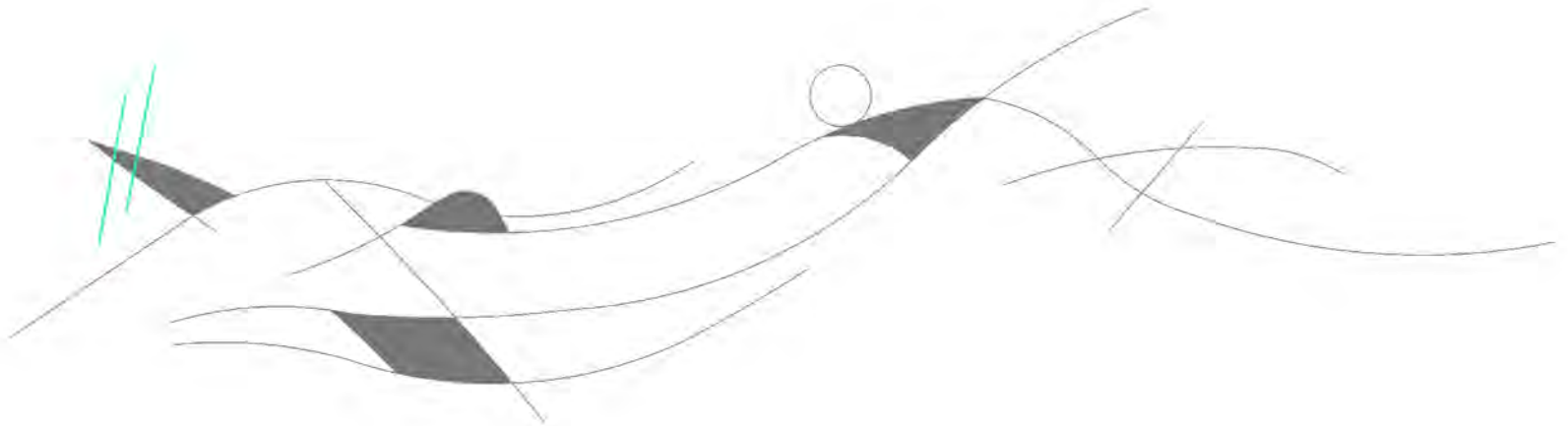

[ANA] ΣΥΝΘΕΤΟΝΤΑΣ ΤΟ ΤΟΠΙΟ

Χάραξη περιπατητικών πορειών στο υπάρχον πεδίο κινήσεων και θεάσεων της περιοχής της Χαμολιάς στη Βραυρώνα.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας_ Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Διπλωματική Εργασία_ **[ανα]συνθέτοντας το τοπίο:** Χάραξη περιπατητικών πορειών στο υπάρχον πεδίο κινήσεων και θεάσεων της περιοχής της Χαμολιάς στη Βραυρώνα.

Ιούλιος 2012

Φοιτήτρια_ Βασιλική Μαυρογιάννη

Επιβλέπον_ Κοτιώνης Ζήσης

[ανα]συνθέτοντας το τοπίο

Χάραξη περιπατητικών πορειών στο υπάρχον
πεδίο κινήσεων και θεάσεων της περιοχής της
Χαμολιάς στη Βραυρώνα.

Διπλωματική εργασία_ **[Ανα] συνθέτοντας το τοπίο:** Χάραξη περιπατητικών πορειών στο πεδίο κινήσεων και θεάσεων της περιοχής της Χαμολιάς στη Βραυρώνα.

Ιούνιος 2012

Φοιτήτρια_ Βασιλική Μαυρογιάννη

Επιβλέπον_ Κοτιώνης Ζήσης

Π ε ρ ί λ η ψ η

Παρατηρώντας το μαγευτικό αυτό τοπίο της Βραυρώνας, προσπάθησα να χαράξω τις δικές μου «γραμμές» πάνω σε αυτό –σεβόμενη πάντα την πλούσια ιστορία και ομορφιά του.

Στην περιοχή υπάρχει ένα μονοπάτι, διαμορφωμένο βαθμιαία, από την πάροδο των χρόνων. Ακολουθώντας το μονοπάτι αυτό, ξεκίνησα να παρατηρώ τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τοπίου. Ένα απέραντο θέαμα μορφών απλωνόταν μπροστά μου..

Ο προσανατολισμός και τήρηση μιας πορείας δεν ήταν πάντα εύκολη. Όπως σε κάθε περιήγηση, αναγκαία ήταν η εύρεση σημείων αναφοράς για την ομαλή περιήγηση.

Η συνεχόμενη προσφορά και απόκρυψη οπτικής πληροφορίας, οι επαναλαμβανόμενες εναλλαγές οπτικής φυγής, η διαρκής σύλληψη συναισθημάτων και οι έντονες διαδοχικές αλλαγές στεριάς-θάλασσας με οδήγησαν στο διαχωρισμό της περιοχής σε ενότητες. Σε συνδιασμό με τη μορφολογία κάθε τμήματος της περιοχής, οι θεματικές ενότητες που παρουσιάστηκαν ήταν οι εξής:

- Εγκλωβισμός
- Χαλάρωση
- Διαφυγή
- Ενατένιση

Η βάση για το διαχωρισμό αυτό, πέρα από τη ίδια τη μορφολογία του τοπίου στάθηκε η έντονη ύπαρξη διπόλων. Οι έντονες εναλλαγές στεριάς-θάλασσας, οπτικής και ποικίλων άλλων δραστηριοτήτων.

Τα μονοπάτια της πορείας προήλθαν από τις τροχιές των πλοίων στην περιοχή. Μέσα από μια διαδικασία αφαίρεσης, επισήμανσης, πρόσθεσης, σμίκρυνσης και αλληλοεπικάλυψης, τοποθετήθηκαν οι τροχιές επάνω στο τοπογραφικό, όπου αυτό ήταν αναγκαίο.

Στην πορεία οι σχηματισμοί διαχωρίστηκαν σε δύο ποιότητες, στο υπαρκτό μονοπάτι –στις συνεχείς γραμμές– και στο απροσπέλαστο, λόγω δένδρων, μονοπάτι –διακεκομμένες γραμμές–. Παιρνώντας στην πραγματική διάσταση, οι χαράξεις αυτές απέκτησαν υλική υπόσταση, με κάθε γραμμή ή σχηματισμό να αντιπροσωπεύει ένα υλικό από τα ακόλουθα: χαλίκι, βότσαλο, κροκάλα, πέτρα, ξύλο, μέταλλο, μπετό.

Προκειμένου η πορεία να αποκτήσει περισσότερο ενδιαφέρον και να προσελκύσει τον επισκέπτη –περιπατητή, τοποθετήθηκαν καθίσματα, σκίαστρα και φωτιστικά, τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα διημέρευσης στο τοπίο.

University Of Thessaly_ Department of Architecture

Title of Diploma_ **[re] composing the landscape**

Student_ Vasiliki Mavrogianni

Supervisor_ Kotionis Zissis

S u m m a r y

Watching the enchanting landscape of Vravrona, I tried to carve my own "lines" on it, always respecting the rich history and beauty.

In the area, there is a path which has been formed gradually over the years. Following this path, I began to notice the particular features of the landscape.

The orientation and the maintenance of a route were not always easy. As in any tour, it was necessary to find reference points for smooth browsing.

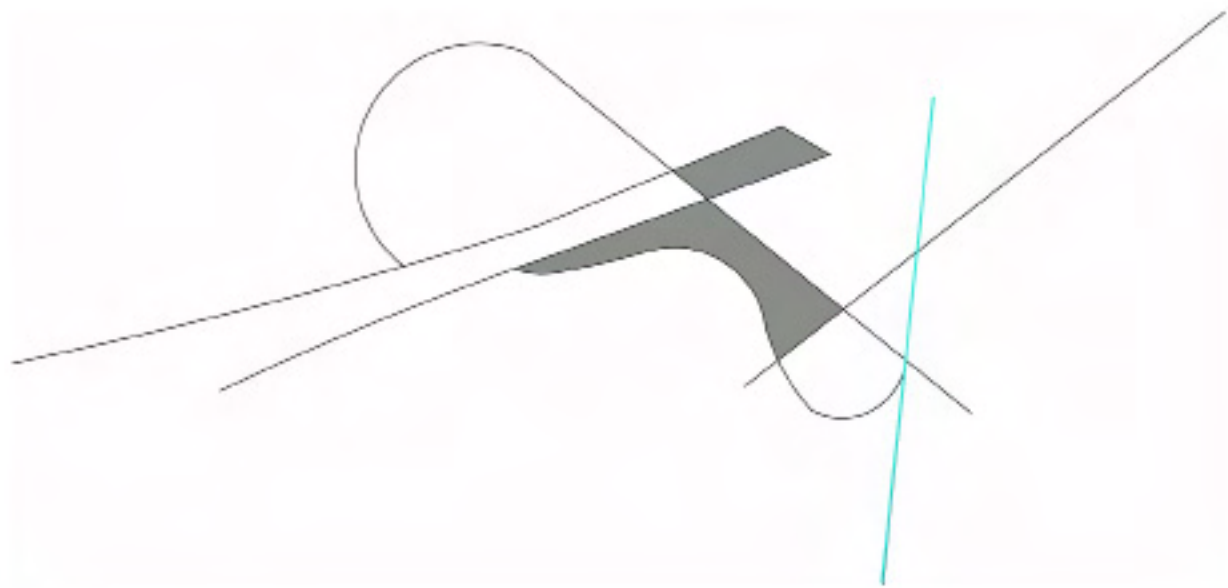
The continuous offering and hiding of optical information, the repeated alternations of the visual escape, the continuous capture of emotions and the intense subsequent changes of land and sea, led me to the area's separation into sections. In combination with the area's morphology of each section, the thematic units that occurred were:

- Entrapment
- Relaxation
- Escape
- Contemplation

The basis for this distinction, beyond the actual morphology of the landscape, was the existence of strong dipoles; the dramatic changes of land-sea, perspective and various other activities.

The paths of the course came out of the paths of ships in the area. Through a process of removing, marking, adding, and reduced duplication, orbits were placed onto topographic, wherever necessary. Turning it into the real dimension, the tracings were acquired material existence, with each line or formation representing one of the following material: gravel, pebble, cobble, stone, wood, metal, concrete.

In order to obtain the course more interesting and attract visitors, there were placed seats, sunshades and lights, which offer the possibility of staying the whole day in the area.

Περιεχόμενα

1. τόπος + άνθρωπος	σελ.07
2. τόπος + ιστορία	σελ.13
3. εξερευνώντας το τοπίο	σελ.21
4. επανερμηνεύοντας το τοπίο	σελ.33

τόπος + άνθρωπος

Ο άνθρωπος είναι αναπόσταστο κομμάτι της φύσης που τον περιβάλλει. Περπατώντας μέσα σ'αυτή, δίνει την αίσθηση «ενός ναού» που βαδίζει, όπως με θαυμασμό, ανέλυσε, την ανθρώπινη περπατησιά, ο Rodin (Les cathedrales de France). Η περπατησιά στη φύση είναι η κίνησή μας μέσα στην πλάση, με την καρδιά μας να χαίρεται -όπως το νήπιο χαίρεται με τα πρώτα του βήματα, ισοροπώντας πάνω στο έδαφος.

Η κίνησή μας, που γίνεται με το προχώρημα του κορμιού πάνω στο έδαφος -πότε αυτό είναι επίπεδο, πότε αναιβοκατεβαίνοντας τα κυρτώματα του- ευφραίνει το πνεύμα μας, βλέποντας τις εναλλαγές της φύσης. Εν αντιθέσει, η στασιμότητα είναι συνυφασμένη με τη νέκρωση, ψυχική και σωματική στον άνθρωπο αλλά και στη φύση (αναλογιζόμενοι την έντονη δυσσομία των στάσιμων νερών).

Η αγάπη μου για τη φύση, που από μικρό παιδί είχα την περιέργεια να παρατηρώ, με οδήγησαν να εκπονήσω τη διατριβή μου, στην περιοχή της Βραυρώνας. Μία περιοχή επιλεγμένη από τον προϊστορικό άνθρωπο, που με την πάροδο του χρόνου την ανέδειξε ως μία από τις πιο γνωστές περιοχές της Αττικής, με τη λατρεία της Βραυρωνίας Αρτέμιδας και με την αδιάληπτη παρουσία του μέχρι σήμερα.

Η γειτνίασή της με τη θάλασσα, με τις άπειρες εναλλαγές της προοπτικής του χώρου που παρουσιάζει, με τις καμπές της, με το νερό να αναβλύζει (ιερή βρύση), με τον ποταμό της (Ερασσίνο ποταμός), με τη βιοποικιλότητα (καταφύγιο σπάνιων πτηνών), είναι αυτό όλο που σου επιβάλλεται για

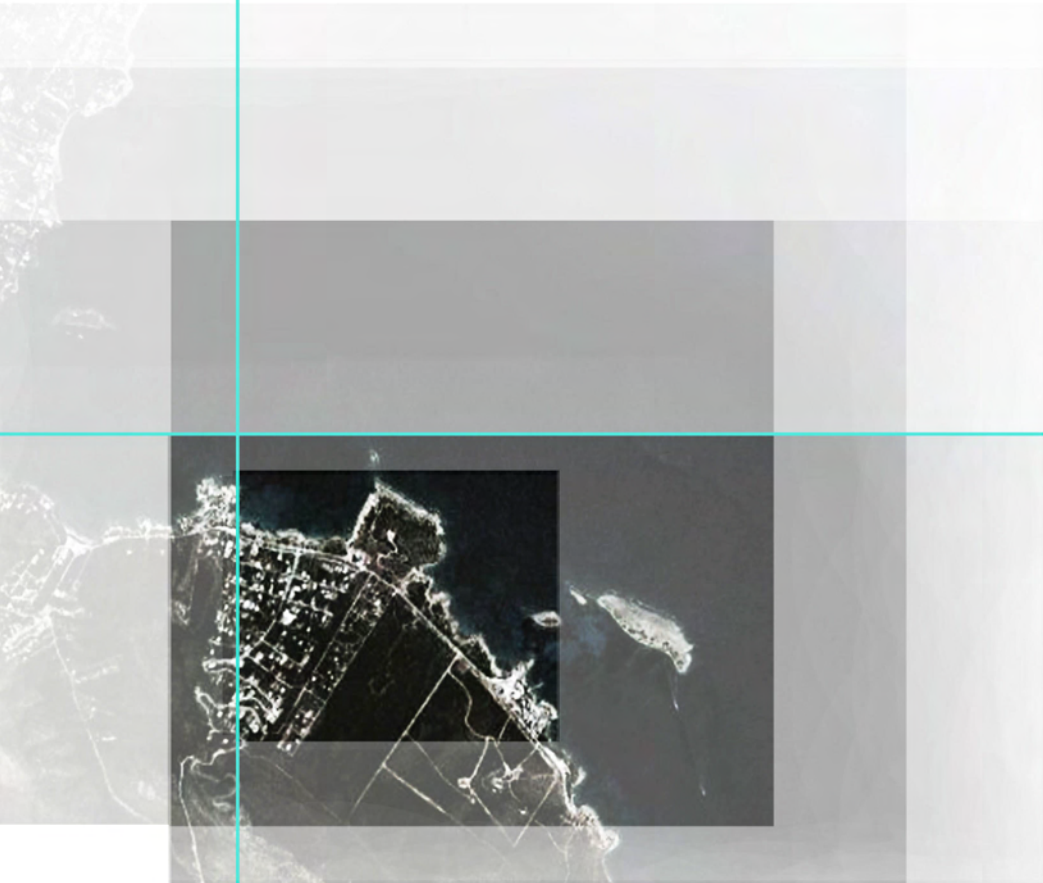
να ασχοληθείς μαζί της. Επί προσθέτως, η ένταση και η ποιότητα του φωτός, ως επακόλουθο της θέσης της ως προς τον ήλιο, δημιουργεί μια ατμόσφαιρα διαχρονική του Αττικού φωτός, που γέννησε τον απaráμιλλο πολιτισμό, στον οποίο ο άνθρωπος είναι πνεύμα ελεύθερο, σε πλήρη αρμονία με τη φύση, μέσα στην οποία ζει και δημιουργεί.

Η κίνηση των εποχών, η ένταση αυτών, η απόκλιση των ακτίνων, το μήκος της σκιάς, είναι όλες αυτές οι θεϊκές δυνάμεις που πλάθουν, το γόνιμο έδαφος, τους βράχους, τα συντρίμμια των βράχων και τις πέτρες. Είναι αυτές, που αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου, την πλαστικότητα του εδάφους, πάντα τέλεια ισορροπημένα μεταξύ φωτός και σκιάς, ώστε η γη να αποτελεί το modulus που μπαίνει στο κάθετί.

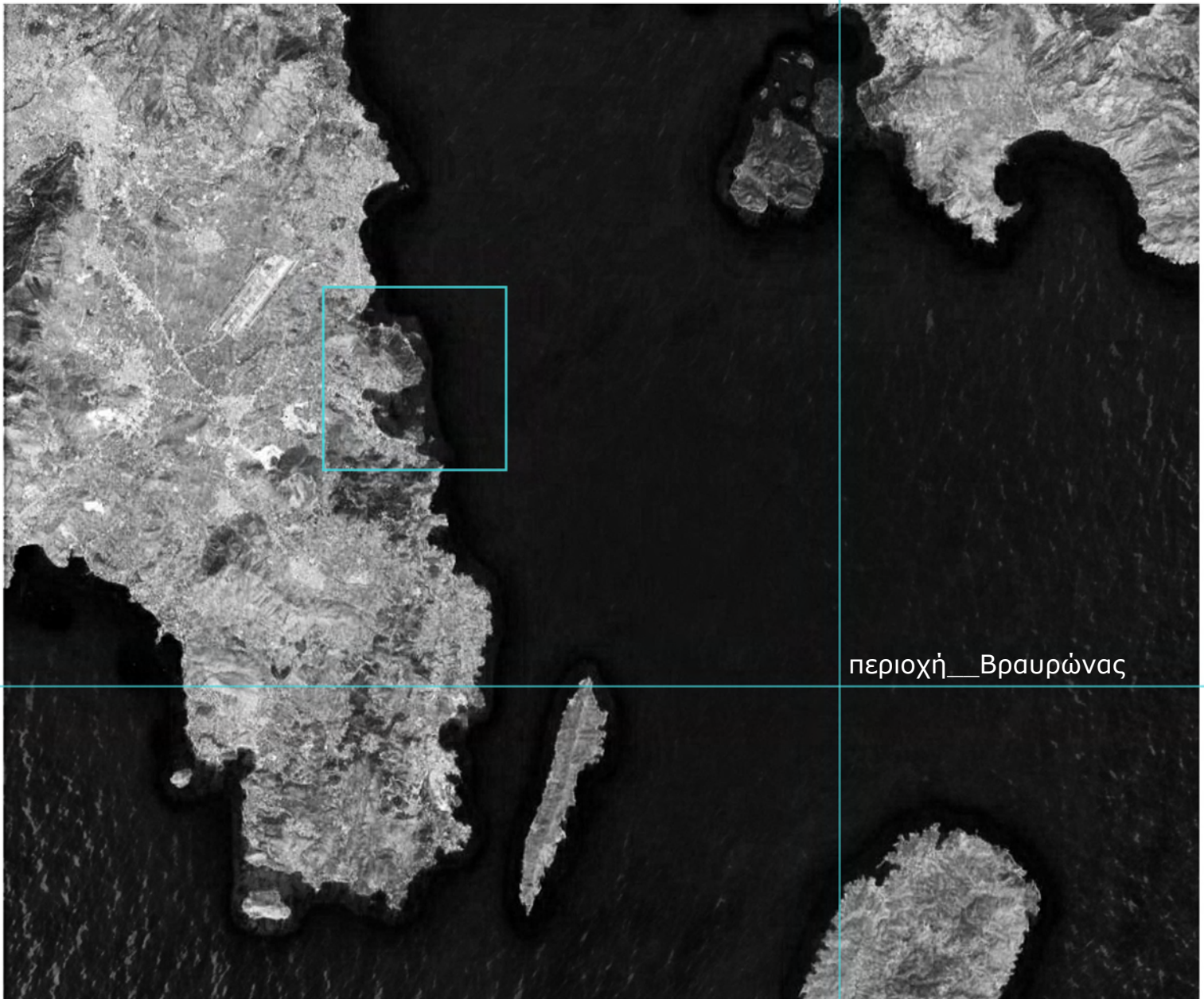
Η γεωμετρία του εδάφους ενός τόπου, του αιθέρους και του φωτός είναι στοιχεία ομμόρυθμα. Οι ίδιοι νόμοι διέπουν τόσο τη φύση όσο και την τέχνη. Είναι η ομμορυθμία, που κάνει να βλέπουμε να μεταμορφώνονται οι μορφές της ζωής και της φύσης σε μορφές Τέχνης και το αντίστροφο, αλλά οι μορφές της μίας τέχνης σε μορφές της άλλης.

Με τη φύση οδηγό ο άνθρωπος κατόρθωσε να βελτιώσει τη ζωή του, εμπνεόμενος από αυτή, όπως ο μύθος του Δαίδαλου και του Τκαρου μας παρουσιάζεται στην Ελληνική Μυθολογία. Ο 21ος αιώνας, όμως, είναι εκείνος όπου οι Αρχιτέκτονες και οι Μηχανικοί κατόρθωσαν να υλοποιήσουν τα πιο τρελά τους όνειρα. Χρησιμοποιώντας υλικά νέας τεχνολογίας κατασκεύασαν οικοδομικά αντίγραφα του ζωικού και φυτικού βασιλείου (βιομιμητική). Επομένως η φύση θέλει να μας διδάξει, πως τίποτα δεν

υπάρχει μόνο του αλλά τα πάντα είναι μέρος μιας καθολικής Αρμονίας. Όλα διαπερνούν το ένα τ'άλλο και πάσχουν και μεταβάλλονται το ένα από το άλλο. Και δεν μπορείς να συλλάβεις το ένα παρά μέσω των άλλων.. όπως πολύ διδακτικά κλείνει το κείμενό του "ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ" ο Δημήτριος Πικιώνης, αυτός ο μεγάλος φιλόσοφος και Αρχιτέκτονας του 20ου αιώνα.

τόπος + ιστορία

περιοχή__Βραυρώνας

Η Βραυρώνα είναι παραθαλάσσια περιοχή της Ανατολικής Αττικής σε απόσταση 40χλμ από την Αθήνα.

Η περιοχή κατοικείται από τα Αρχαία Χρόνια και πρωτοκατοικήθηκε από την νεολιθική εποχή. Ήταν χτισμένη σ' ένα κολπίσκο στις ακτές του Νότιου Ευβοϊκού κόλπου, κοντά στον σημερινό οικισμό της Λούτσας. Την εποχή του Θησέα (εποχή του Χαλκού) η Βραυρώνα ήταν ένας από τους 20 δήμους, που ενώθηκαν και αποτέλεσαν το μετέπειτα Αθηναϊκό κράτος. Σταδιακά η Βραυβρώνα εξελίχθηκε σε τόπος λατρείας της Άρτεμης και χτίστηκε ναός αφιερωμένος σε αυτή. Σήμερα η Βραυρώνα είναι σημαντικός αρχαιολογικός χώρος της Αττικής, γνωστή για το ναό της Αρτέμιδας που έχει δώσει το όνομά του στον σύγχρονο δήμο της Ανατολικής Αττικής, αλλά και στον παραθαλάσσιο γειτονικό οικισμό της Λούτσας (σημερινό όνομα Αρτέμιδα). Σύμφωνα με το μύθο κατά την Τρωϊκή εκστρατεία, η θεά Άρτεμη απαίτησε τη θυσία της Ιφιγένειας για να αφήσει τον Μυκηναϊκό στόλο να πλεύσει προς την Τροία. Τη στιγμή της θυσίας η Άρτεμης έσωσε την Ιφιγένεια και τη μετέφερε στη χώρα των Ταύρων στις ακτές της Μαύρης θάλασσας. Η Ιφιγένεια επέστρεψε από εκεί στην Ελλάδα με τη βοήθεια του αδερφού της, του Ορέστη. Σύμφωνα με μια παραλλαγή του μύθου, που μεταφέρει ο Ευρυπίδης, η Ιφιγένεια στην επιστροφή της έφτασε στην περιοχή της Βραυρώνας και έγινε ιέρια της Άρτεμης. Η λατρεία της Άρτεμης στην περιοχή της Βραυρώνας φαίνεται να ξεκίνησε τον 8ο αιώνα π.χ., ενώ ο ναός χτίστηκε τον 6ο αιώνα π.χ. . Κάθε 5 χρόνια ξεκινούσε μία πομπή από

την Ακρόπολη για να γιορτάσει τα Βραυρώνεια στο ιερό της θεάς. Η γιορτή περιελάμβανε θυσία, αθλητικούς, μουσικούς αγώνες και αρματοδρομίες. Από τα αναθήματα βλέπουμε τη λατρεία της θεάς, ως θεάς της φύσης, κονροτρόφο, προστάτιδας των παιδιών και των νεαρών ζώων. Το μεγαλύτερο μέρος του αρχαιολογικού χώρου, ανακαλύφτηκε με τις ανασκαφές κατά τη δεκαετία του 1950 και 1960 από τον αρχαιολόγο Ιωάννη Παπαδημητρίου. Τα σημαντικότερα αξιοθέατα του αρχαιολογικού χώρου είναι ο ναός της Αρτέμιδας, η στοά σχήματος Π, η ιερή πηγή, η λίθινη γέφυρα πάνω στον Ερασινό ποταμό, το γυμνάσιο κ.α. Μέσω της γέφυρας μπορούσαν οι άμαξες να διέλθουν τη γεμάτη με νερά περιοχή του ιερού. Η ιερή πηγή, που βρίσκεται δίπλα στο Ναό της Αρτέμιδος τροφοδοτεί τον υγρότοπο με νερό από την προϊστορική εποχή για χιλιάδες χρόνια, όπου άνθρωπος και φύση συνυπάρχουν, γιατί η φύση είναι ζωή και η ζωή χρειάζεται υγεία και ηρεμία, τα οποία προσφέρει απλόχερα ο υγρότοπος της Βραυρώνας (που βρίσκεται δίπλα στο μουσείο).

Πηγή ζωής για τον άνθρωπο και τη φύση, ο χειμάρρος Ερασινός, δημιούργησε τις συνθήκες για τη δημιουργία του υγρότοπου, έναν από τους λιγοστούς εναπομείναντες βιότοπους της Αττικής, έκτασης 12 στρεμμάτων. Αποτελεί έναν από τους σημαντικούς σταθμούς του λεκανοπεδίου για εκατοντάδες μεταναστευτικά πουλιά, μεταξύ των οποίων και αρκετά σπάνια. Σήμερα βρίσκουν εκεί φωλιά πάνω από 120 είδη, μερικά από τα οποία συγκαταλέγονται στο κόκκινο βιβλίο των Απειλούμενων Ειδών.

Βαλτόπαπιες, φαλαρίδες, νερόκοτες και σπάνιοι μικροσφυριχτές αλλά και πρασινοκέφαλες πάπιες, είναι μερικοί μόνο από τους επισκέπτες του υγρότοπου. «Αν χανόταν αυτός ο σημαντικός μεταναστευτικός σταθμός, οι επιπτώσεις στους υπόλοιπους της Αττικής θα ήταν καταστροφικές», επισημαίνει η συντονίστρια Ενημέρωσης – Ευαισθητοποίησης Δράσεων Διατήρησης της Ορνιθολογικής Εταιρίας Ρούλα Τρίγκου με αφορμή τους εορτασμούς της Παγκόσμιας Ημέρας περιβάλλοντος την 5/6/2012.

Ο ποταμός Ερασινός εκτός από τις συνθήκες δημιουργίας του υγρότοπου, το νερό του χρησιμοποιείται για το πότισμα των χωραφιών που συνορεύουν με τις όχθες του. Οι καλαμώνες, τα υγρά λιβάδια και οι αρμυριώνες είναι συνιφασμένα με την ύπαρξή του. Τα αμπέλια, οι φιστικιές, οι συκιές και τα κηπευτικά καλλιεργούνται στις παρακείμενες εκτάσεις. Οι παραδοσιακές χρήσεις γης της γεωργίας και της κτηνοτροφίας που διατηρήθηκαν ως τις μέρες μας προστάτεψαν την περιοχή από την κακών εννοούμενη ανάπτυξη.

Αυτή η αρμονική συνύπαρξη του ανθρώπινου με το φυσικό στοιχείο έχει διαταραχθεί σοβαρά τα τελευταία χρόνια. Οι καλλιέργειες μετατρέπονται σε οικόπεδα, ο υγρότοπος χρησιμοποιείται ως χωματερή ενώ οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν αλλοιώσει μεγάλες εκτάσεις κυρίως στην παράλια ζώνη. Για το λόγο αυτό είναι επιτακτική η προστασία και ανάδειξη της περιοχής της Βραυρώνας προκειμένου να διαφυλαχτεί η ιδιαιτερότητα του τοπίου. Ο υγρότοπος της Βραυρώνας προστατεύεται από το Δίκτυο Natura 2000.

εξερευνώντας το τοπίο

Το ήρεμο ανάγλυφο με την ευφορία των εδαφών και τα άφθονα υπόγεια ύδατα αποτελούν ένα χαρακτηριστικό στοιχείο της περιοχής Βραυρώνας. Εκεί συνυπάρχουν άνθρωποι και φύση από την αρχαιότητα. Αυτή η συνύπαρξη συντελεί στη δημιουργία βιοποικιλότητας και πλήθος οικοτόπων που βρίσκονται στην περιοχή. Τα στοιχεία αυτά που συνθέτουν και τον υγρότοπο διαμιρφώνουν πολύ ενδιαφέρον περιβαλλοντικό σύνολο στην Αττική, πολύ κοντά στην Αθήνα, που η απόσταση έχει μηδενιστεί σχεδόν, λόγω Αττικής οδού. Το σύνολο αυτό, η μικρή απόσταση και αναμφίβολα ο αρχαιολογικός χώρος, αποτελούν τους βασικούς λόγους επίσκεψης στην περιοχή. Βασικό χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η ύπαρξη αρμονικών και ποικίλων τοπίων, αποτέλεσμα τόσο του ανάγλυφου όσο και της αλληλεπίδρασης ανθρώπου- φυσικού περιβάλλοντος.

Υδροβιότοπος

Υγρότοπος ονομάζεται κάθε περιοχή που κατακλύζεται από νερό (στάσιμο, τρεχούμενο, γλυκό ή αλμυρό) αλλά και από περιοχές που δεν καλύπτονται ποτέ από νερό, αλλά που το υπόστρωμά τους είναι υγρό για μεγάλα διαστήματα του έτους. Τεχνητοί υγρότοποι είναι οι ταμιευτήρες νερού, οι αλυκές και οι ορυζώνες.

Οι υγρότοποι αποτελούν έναν από τους πλέον πολύτιμους πόρους του

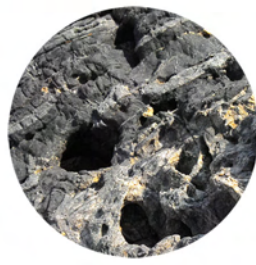
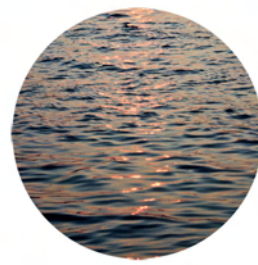
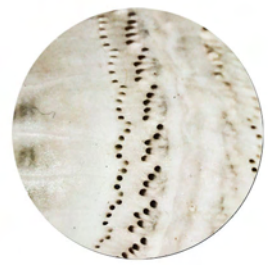
πλανήτη μας. Εκεί βρίσκουν καταφύγιο μεγάλος αριθμός μεταναστευτικών ψαριών και πουλιών.

Εδώ και αρκετά χρόνια ο οργανισμός Αθήνας μελετά να καθιερώσει τρεις βασικές ζώνες χρήσεις:

- Ζώνες προστασίας με στόχο τη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος, πρασίνου, γεωργικής γης, αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών τόπων
- Οικιστικές ζώνες, που καθορίζουν τις εκτάσεις για κατοικία
- Ζώνες παραγωγικών δραστηριοτήτων και υπερτοπικών εγκαταστάσεων για δευτερογενείς και τριτογενείς δραστηριότητες.

Η περιοχή της Βραυρώνας προτείνεται να είναι ζώνη προστασίας, διευρυμένη ώστε να περιλαμβάνει και το Αττικό Πάρκο. Η περιοχή διαθέτει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά φυσικού περιβάλλοντος που το αξιολογούν, σημαντικό για τη διατήρησή του.

Ανάμεσα στην Αρτέμιδα και το Μαρκόπουλο, ο υγρότοπος της Βραυρώνας διαρρέεται από το χείμαρρο Ερασίνο, δημιουργώντας μια εύφορη πεδιάδα. Ο Ερασίνοσ είναι ποταμός της Αττικής που σχηματίζεται στην περιοχή της Παιανίας από τη συμβολή ρεμάτων που ρέουν από τον Υμηττό. Στη συνέχεια ρέει ανατολικά και εκβάλλει στον Νότιο Ευβοϊκό κόλπο (στην περιοχή της Βραυρώνας). Λίγο πριν εκβάλλει στην θάλασσα τα νερά του λιμνάζουν

και διαμορφώνουν έλη με αποτέλεσμα η περιοχή να αποτελεί σημαντικό υδροβιότοπο της Ανατολικής Αττικής.

Χάρης στον Ερασίνο τα χωράφια μπορούν και αντέχουν τις δύσκολες μέρες του ξηρού Αττικού καλοκαιριού, ενώ και η οργιώδης βλάστηση που έχει αναπτυχθεί οφείλει την ύπαρξή της σε αυτόν, η οποία παρέχει πλήθος θέσεων φωλιάσματος στα πουλιά.

Ακτή

Η οργανωμένη παραλία της Βραυρώνας έχει μήκος 220 μέτρα, μέσο πλάτος 10 μέτρα και νοτιανατολικό προσανατολισμό. Εκτός από την παραλία αυτή, υπάρχουν κι άλλες, μικρότερες, σε διάσπαρτα σημεία της περιοχής. Στα σημεία αυτά, το χερσαίο τμήμα της ακτής είναι αμμώδες με μικρές βραχώδεις εξάρσεις στα άκρα του. Στο όριο εμφανίζεται σποραδική σκληρόφυλλη βλάστηση και αλμυρίκια.

Ο θαλάσσιος πυθμένας είναι αμμώδης και έχει ήπια κλίση, αφού η ισοβαθής των 5 μέτρων απαντάται σε αποστάσεις μεγαλύτερες των 400 μέτρων από την ακτή. Επιπλέον, τα κολυμβητικά ύδατα στα πρώτα μέτρα έχουν κανονικό βάθος.

Στην υπόλοιπη παράκτια περιοχή συναντώνται βράχια, άλλοτε άγρια κι απότομα κι άλλοτε ομαλά, δημιουργώντας μια ήπια μετάβαση προς τη

θάλασσα. Στα σημεία αυτά, ο θαλάσσιος πυθμένος είναι κατά τόπους βραχώδης και βαθύς.

Στην περιοχή φυτρώνει μια πληθώρα δένδρων, θάμνων, αναρριχώμενων και βολβώδων φυτών. Στην καταγραφή, που πραγματοποιήθηκε, παρατηρήθηκαν τα ακόλουθα:

A. ΔΕΝΔΡΑ

1. Αγριελιά (*olea leaster*)
2. Κουτσουπιά | (*cercis siliquastrum*)
3. Γιουνίπερος φοινικική (παραθαλάσσια) (*juniperus fenoecea*)
4. Αλμυρείκι (*tamarix gallica*)
5. Πεύκο χαλέπιος (*pinus halepeusis*)
6. Οξύκεδρος (*juniperus oxycedrus*)

B. ΘΑΜΝΟΙ

1. Σχίνος (*pistacia laeutiscus*)
2. Κουμαριά (*arbutus andrachuai*)
3. Ασπάλαθος (*calicotoma villosa*)
4. Κουνούκλα (*euphorbium acauthothamnos*)
5. Κίστος (*cistus creticus*)
6. Ασφάκα (*flomis fruticosa*)

7. Πικροδάφνη
8. Μυρτιά (*myrtus communis*)

Γ. ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ

1. Σμίλαξ (*smilax aspera*)
2. Σπαράγγι (*asparagus sp.*)

Δ. ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ (ΒΟΛΒΩΔΗ, ΡΙΖΟΜΑΤΩΔΗ)

1. Ασφόδελος (*Asphodelus spi*)
2. Κυκλάμινο (*cyclamen neapolitannon*)
3. Σκυλοκρεμύδα (*uginea maritime*)

Ο ισχυρός άνεμος που πνέει από το νότιο Ευβοικό κόλπο, σε συνδιασμό με το αλμυρό θαλασσινό νερό, έχουν παραμορφώσει τη μορφή και το χρώμα των παραπάνω φυτών. Η περιοχή, κοντά στη θάλασσα (στην περιοχή μελέτης) θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως θαμνότοπος. Τα δέντρα και τα φυτά δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκώς, χάρη στους προαναφερθέντες λόγους. Εν αντιθέσει, στη βλάστηση που δεν έρχεται σε επαφή με το θαλασσινό νερό και ο άνεμος δεν την έχει παραμορφώσει ακόμα, συναντώνται ψηλά δένδρα, ύψους 2-3 μέτρων, τα οποία σε συνδιασμό με τους θάμνους σχηματίζουν ένα αδιαπέραστο τείχος. Τα περισσότερα από αυτά τα δέντρα είναι

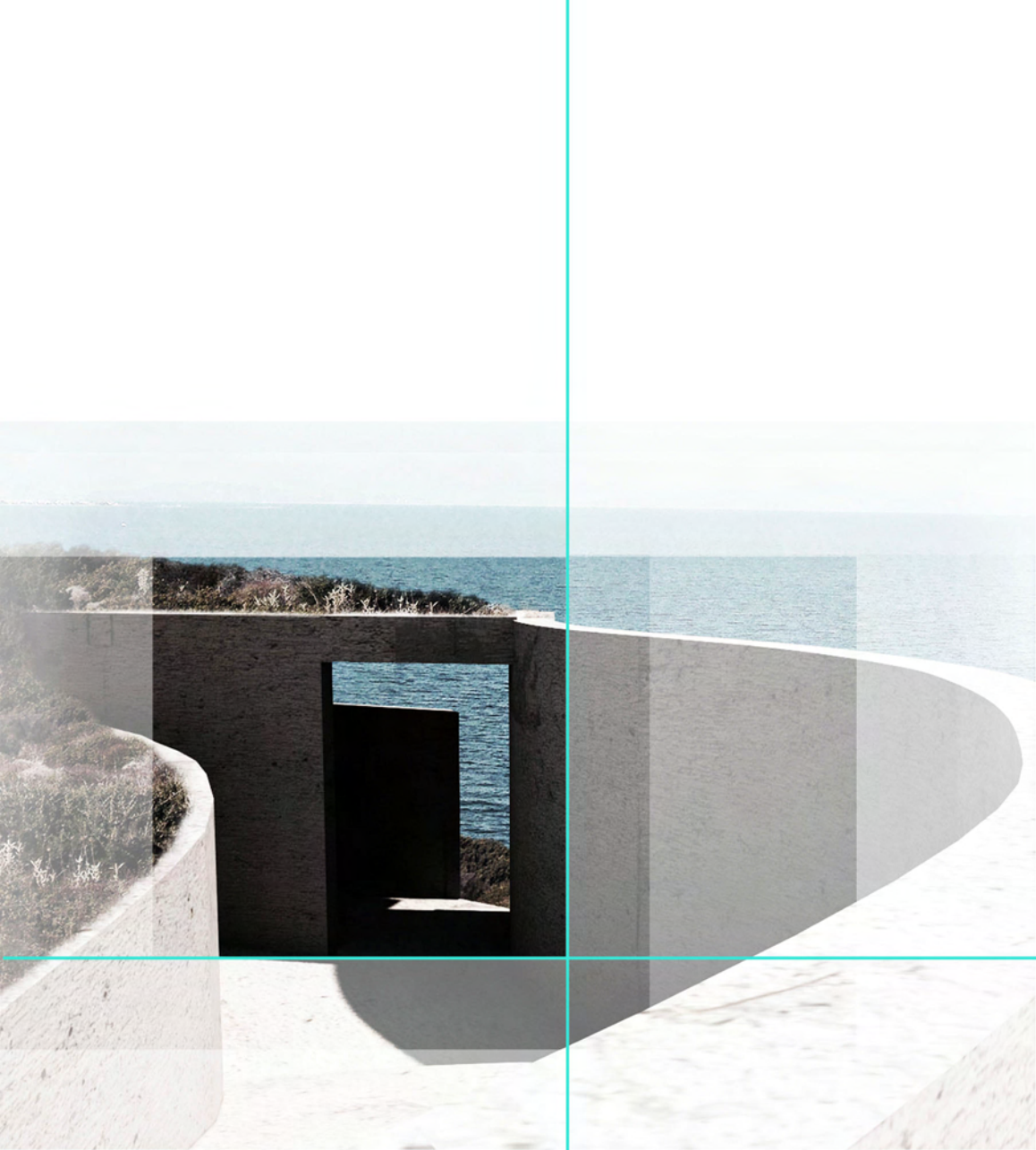

αιθαλή και έχουν γυαλιστερά, σκληρά και αγκαθωτά φύλλα, προσαρμογή στο ζεστό και ξηρό κλίμα. Αυτά τα χαρακτηριστικά καθιστούν τέτοια δάση εξαιρετικά ευαίσθητα στις πυρκαγιές. Η βλάστηση αυτή χαρακτηρίζεται ως «μακία βλάστηση» και συναντάται συχνά στο Μεσογειακό τοπίο.

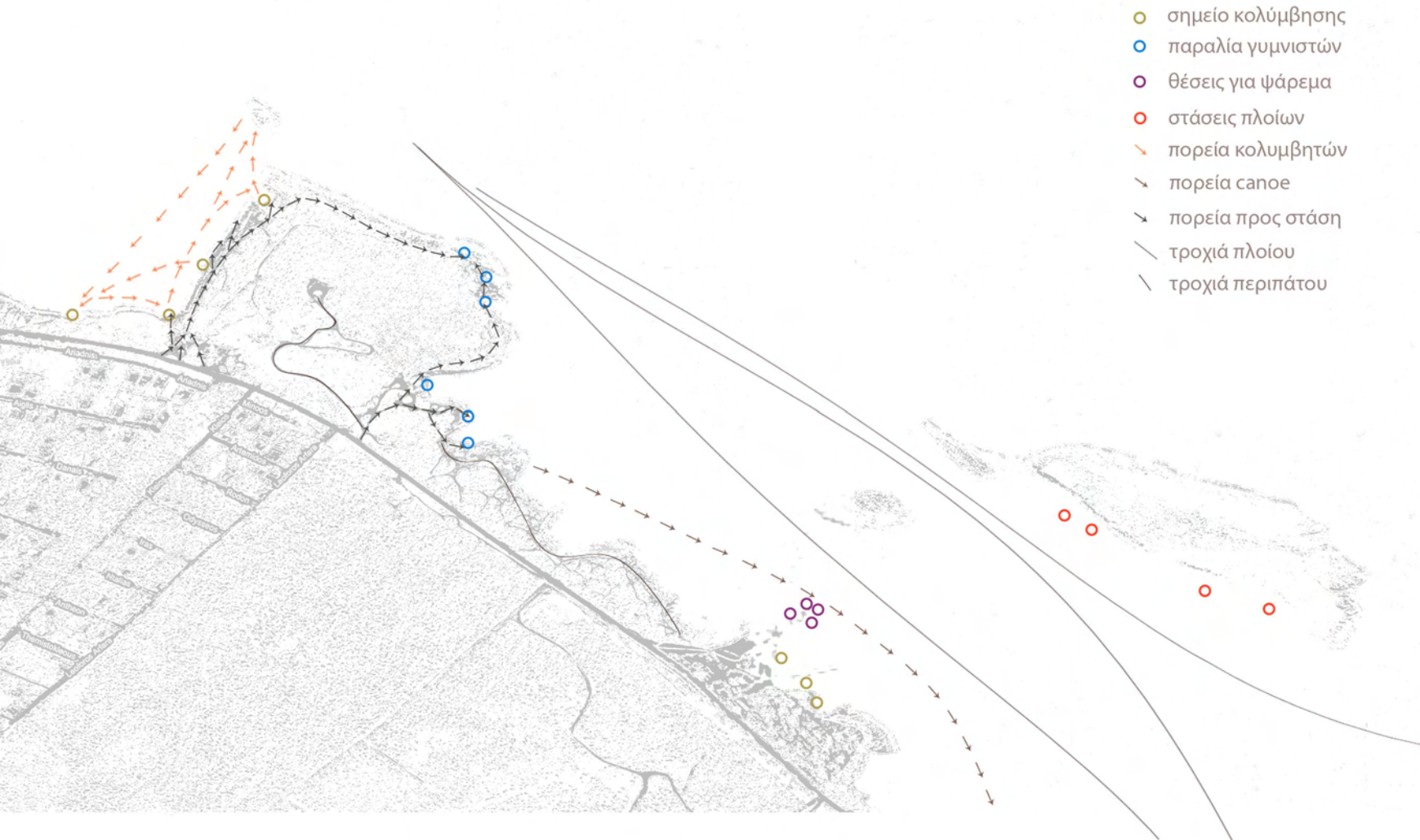
Η αυτοφυή αυτή βλάστηση καλύπτει τμήματα του εδάφους της περιοχής, καθιστώντας τη δόμηση της περιοχής ασυνεχή. Η ευρύτερη περιοχή είναι κυρίως αγροτική και καλύπτεται από αμπελώνες και καλλιέργειες στις οποίες συνυπάρχει σημαντικό ποσοστό φυσικής βλάστησης. Δευτερευόντως, η ευρύτερη περιοχή έχει αστική χρήση, ενώ υπάρχουν και φυσικές εκτάσεις με χαμηλή βλάστηση.

Υδρολογικά, μετεωρολογικά χαρακτηριστικά

Το μέσο ετήσιο ύψος βροχόπτωσης στην περιοχή είναι 426mm, με το μέγιστο και το ελάχιστο μηνιαίο ύψος να είναι αντίστοιχα 246,4mm και 0mm. (Ε.Μ.Υ. Μ ετεωρολογικός Σταθμός Σπατών, έτη 1989-2008). Η επικρατέστερη διεύθυνση ανέμου είναι η βόρεια, ακολουθούμενη από βορειανατολική, με μικρή ένταση (Ε.Μ.Υ. έτη 1974-2000). Η μέση μηνιαία θερμοκρασία της ατμόσφαιρας κατά την κολυμβητική περίοδο είναι 24 C, με τη μέγιστη μηνιαία θερμοκρασία να καταγράφεται κατά το μήνα Ιούλιο και να είναι της τάξης των 29 C (Ε.Μ.Υ. έτη 1974-1984 και 1988-2003).

επανερμηνεύοντας το τοπίο

- σημείο κολύμβησης
- παραλία γυμνιστών
- θέσεις για ψάρεμα
- στάσεις πλοίων
- πορεία κολυμβητών
- πορεία σαρσε
- πορεία προς στάση
- τροχιά πλοίου
- τροχιά περιπάτου

Παρατηρώντας το μαγευτικό αυτό τοπίο της Βραυρώνας, προσπάθησα να χαράξω τις δικές μου «γραμμές» πάνω σε αυτό –σεβόμενη πάντα την πλούσια ιστορία και ομορφιά του. Βιώνοντας το τοπίο, ήθελα, αρχικά, να έρθω σε επαφή με αυτό. Μέσα από μια ενδελεχή καταγραφή της θαλάσσιας και χερσαίας χλωρίδας και πανίδας και των δραστηριοτήτων των ανθρώπων πάνω στον τόπο αυτό, ξεκίνησε το «ταξίδι» μου στον κόσμο της περιοχής Χαμολιά, στη Βραυρώνα.

Χρειάστηκαν αρκετές επιτόπιες παρατηρήσεις για τη σωστή αποτύπωση του χώρου. Το αρχικό ενδιαφέρον στράφηκε στον τρόπο κίνησης μέσα στο τοπίο. Στην περιοχή υπάρχει ένα μονοπάτι, διαμορφωμένο βαθμιαία, από την πάροδο των χρόνων, λόγω της χρήσης πάνω στο τοπίο –τόσο από τους ανθρώπους όσο και από τα ζώα. Ακολουθώντας το μονοπάτι αυτό, ξεκίνησα να παρατηρώ τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τοπίου. Κάθε σημείο που ανακάλυπτα απέπνεε τη δικιά του μαγεία. Ένα απέραντο θέαμα μορφών απλωνόταν μπροστά μου..

Ο προσανατολισμός και τήρηση μιας πορείας δεν ήταν πάντα εύκολη. Όπως σε κάθε περιήγηση, αναγκαία ήταν η εύρεση σημείων αναφοράς για την ομαλή περιήγηση. Σημεία, όπως, οι διαφορετικές ποιότητες του δρόμου, αντικείμενα ξεχασμένα εκεί, η θέση μου σε σχέση με φυσικά στοιχεία, όπως ο λόφος, το βουνό πίσω ή τα νησάκια απέναντι. Σε κάποια σημεία ήταν ανέφικτη η οπτική αυτή σύνδεση, κύριος λόγος ήταν η πυκνή βλάστηση. Επιπλέον, πολλές φορές δινόταν παραπάνω από μία εναλλακτική

πορεία κίνησης, τα σημεία αναφοράς, όμως, δημιουργούσαν ένα συναίσθημα ηρεμίας αποτρέποντας την πιθανότητα του να χαθείς ξανά.

Η συνεχόμενη προσφορά και απόκρυψη οπτικής πληροφορίας, οι επαναλαμβανόμενες εναλλαγές οπτικής φυγής, η διαρκής σύλληψη συναισθημάτων και οι έντονες διαδοχικές αλλαγές στεριά-θάλασσας με οδήγησαν στο διαχωρισμό της περιοχής σε ενότητες. Σε συνδιασμό με τη μορφολογία κάθε τμήματος της περιοχής, οι θεματικές ενότητες που παρουσιάστηκαν ήταν οι εξής:

- Εγκλωβισμός
- Χαλάρωση
- Διαφυγή
- Ενατένιση

Η βάση για το διαχωρισμό αυτό, πέρα από τη ίδια τη μορφολογία του τοπίου στάθηκε η έντονη ύπαρξη διπόλων. Οι έντονες εναλλαγές στεριάς-θάλασσας, οπτικής και ποικίλων άλλων δραστηριοτήτων. Σκοπός είναι η δημιουργία μιας διαδρομής η οποία θα τονίζει τις εναλλαγές αυτές και θα προσφέρει σηματοδοτούμενη περιπλάνηση στο χώρο αυτό.

Καταστάσεις όπως στέκομαι, κάθομαι, ξαποσταίνω, κολυμπώ, σκιάζομαι, εγκλωβίζομαι, ελευθερώνομαι, σκέπτομαι, ονειρεύομαι, παρατηρώ, βλέπω, χάνομαι, διακριτά ή και συνολικά λαμβάνουν χώρα στις διακριτές αυτές ενότητες.

Κάθε ενότητα σηματοδοτείται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, δίνοντας στον επισκέπτη- περιπατητή τη δυνατότητα να τις βιώσει. Κάποια σημεία, πέρα από την ίδια τη φύση, χρειάζονται ενίσχυση προκειμένου να αποδώσουν την ταυτότητά τους. Την προσπάθεια αυτή της διάκρισης βοηθούν τα υλικά της περιοχής, τα οποία πλέον επανατοποθετούνται σε συγκεκριμένα σημεία, λειτουργώντας ως εργαλεία για την ανασύνθεση του τοπίου.

Τα μονοπάτια της πορείας προήλθαν από τις τροχιές των πλοίων στην περιοχή. Μέσα από μια διαδικασία αφαίρεσης, επισήμανσης, πρόσθεσης, σμίκρυνσης και αλληλοεπικάλυψης, τοποθετήθηκαν οι τροχιές επάνω στο τοπογραφικό, όπου αυτό ήταν αναγκαίο. Έτσι, στην ενότητα του "εγκλωβισμού", όπου η ένταση και η πύκνωση είχαν τον κυρίαρχο λόγο, παρατηρείται σμίκρυνση, μετάθεση και πύκνωση των γραμμών (σχ.3). Στην ενότητα "χαλάρωση", όπου επιδιώκεται η ομαλή παρεμβολή των τροχιών και η αποφυγή συνοστισμού και σύγκρουσης, κρατώνται οι πιο αραιές πορείες (σχ.2). Στην ενότητα της "διαφυγής", κυρίαρχο λόγο έχουν οι οπτικές

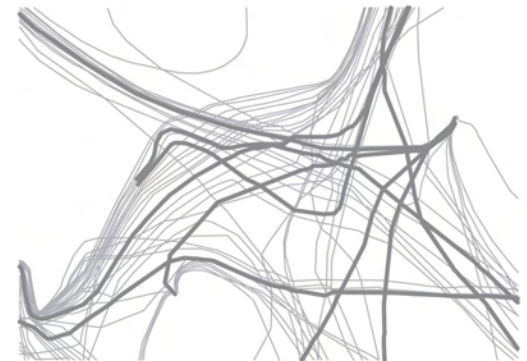
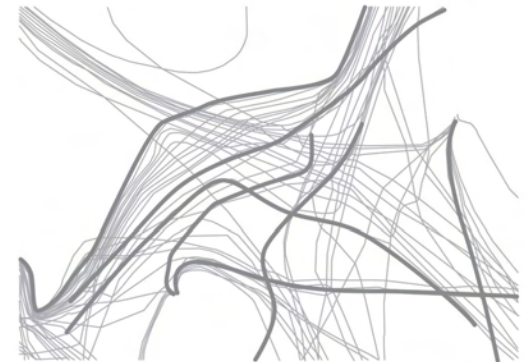
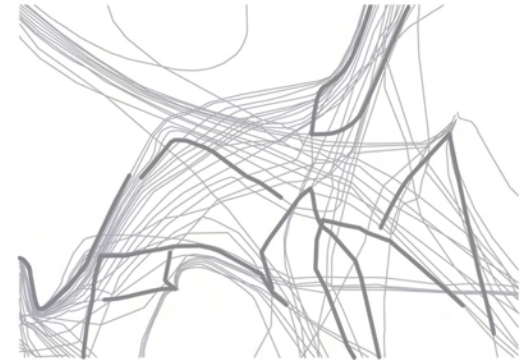
φυγές, οι γραμμές επομένως που σε κατευθύνουν, με τις έντονες ακμές (σχ.1). Τέλος, στην ενότητα της "ενατένισης", όπου παρατηρείται η συγκέντρωση όλων των ενοτήτων, δημιουργείται ένας συνδιασμός των τριών μεθόδων που προαναφέρθηκαν.

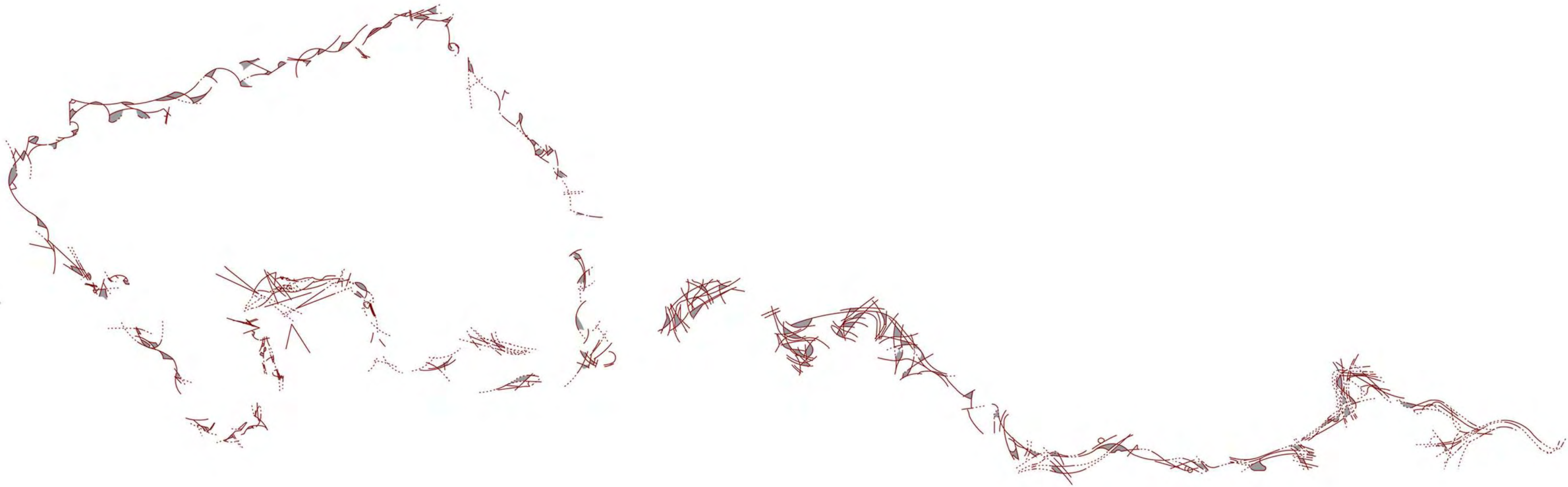
Στην πορεία οι σχηματισμοί διαχωρίστηκαν σε δύο ποιότητες, στο υπαρκτό μονοπάτι -στις συνεχείς γραμμές- και στο απροσπέλαστο, λόγω δένδρων, μονοπάτι -διακεκομμένες γραμμές-.

Παιρνώντας στην πραγματική διάσταση, οι χαράξεις αυτές απέκτησαν υλική υπόσταση, με κάθε γραμμή ή σχηματισμό να αντιπροσωπεύει ένα υλικό από τα ακόλουθα:

χαλίκι, βότσαλο, κροκάλα, πέτρα, ξύλο, μέταλλο, μπετό.

Προκειμένου η πορεία να αποκτήσει περισσότερο ενδιαφέρον και να προσελκύσει τον επισκέπτη -περιπατητή, τοποθετήθηκαν καθίσματα, σκίαστρα και φωτιστικά, τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα διημέρευσης στο τοπίο.

1η Θεματική Ενότητα // εγκλωβισμός

Η πρώτη ενότητα της διαδρομής ονομάζεται «εγκλωβισμός». Ο χαρακτηρισμός της είναι αντάξιος της μορφολογίας τόσο των δέντρων όσο και του εδάφους στο συγκεκριμένο κομμάτι. Ψηλά δέντρα, πυκνοί θάμνοι, αδιέξοδα και αισθητά ανεβοκατεβάσματα συνθέτουν το τοπίο.

Η έντονη πυκνή βλάστηση και τα ψηλά δέντρα εμποδίζουν τις οπτικές συνδέσεις με τον περιβάλλοντα χώρο, δημιουργώντας μια χαοτική ατμόσφαιρα. Η δυνατότητα εύρεσης τοπόσημων χάνεται. Το άγνωστο, το απρόσμενο δημιουργεί την αίσθηση του πανικού. Την αίσθηση αυτή εντείνουν τα μικρά ανοίγματα –πλατώματα του δρόμου–, που περιμένουν καρτερικά να «τρομάξουν» τον επισκέπτη. Πριν βρεθείς «μέσα» τους δίνουν την ψευδαίσθηση ενός ανοιχτού χώρου, που σε περιμένει για να σου δώσει το στίγμα σου.

Υπάρχουν όμως σημεία που «ανοίγονται» στη θάλασσα ή στο βουνό. Η θάλασσα με την απεραντοσύνη της και τη χρωματική της ηρεμία προσφέρει απλόχερα την ομορφιά της και γαληνεύει την ψυχή. Εν αντιθέσει, το βουνό με το ύψος του, το δυσανάλογο του ανθρώπου σε εξουσιάζει με το μέγεθός του και σου επιβάλλεται, παρέχοντας ένα ισχυρό σημείο αναφοράς. Σημεία όπως αυτά, με τη δημιουργία ραμπών και τη βοήθεια βράχων της περιοχής, αποκρύπτονται, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο την αίσθηση του εγκλωβισμού. Οι ράμπες δημιουργούν απρόσμενες εναλλαγές στο

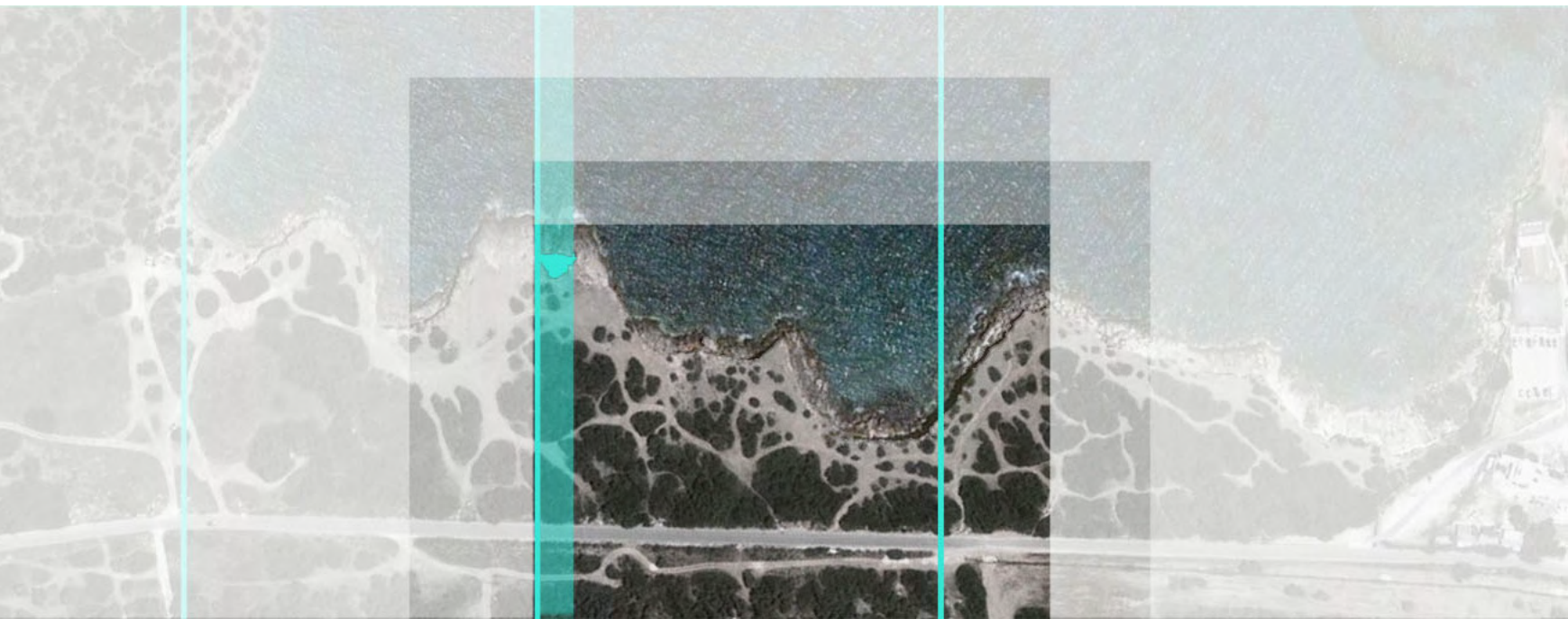
επίπεδο του εδάφους. Κατεβάζουν τον επισκέπτη σε σημείο όπου το σώμα του είναι δυσανάλογο ως προς το τριγύρο έδαφος. Η οπτική περιορίζεται και η θερμοκρασία μειώνεται. Τα ψηλά βράχια της περιοχής, εκτός από την οπτική ασυνέχεια, προκαλούν σύγχυση στην αίσθηση της κλίμακας. Ο περιπατητής βρίσκεται αντιμέτωπος με ένα φυσικό στοιχείο που ως τώρα το ξεπερνούσε σε κλίμακα. Επιπροσθέτως, στέγαστρα, διαφορετικών υψών, αποκρύπτουν την οπτική προς τον ουρανό, σκιάζουν τη διαδρομή, διαταράσσοντας την αρμονία φωτός και σκιάς. Σε συνδιασμό με την έντονη βλάστηση εντείνουν το μυστήριο στη φύση. Όταν η φύση εντείνει το μυστήριο, η ψυχή πάσχει και στο βάθος αυτού του πάθους είναι η κατανόηση του απεγλωβισμού.

Τα υλικά που βρίσκονται στην περιοχή είναι τα ακόλουθα:
Κροκάλες, ξύλινο κατάστρωμα, βράχια της περιοχής, φωτιστικά, ράμπες και στέγαστρα.

2η Θεματική Ενότητα // χαλάρωση

Στη 2η θεματική ενότητα, ως δίπολο της προηγούμενης, παρατηρείται ένα περιβάλλον πολύ πιο ήπιο και ομαλό. Ένα περιβάλλον που δίνει τη δυνατότητα επιλογής, ελεύθερων περιπάτων, χωρίς έντονες ακμές, με κλαδιά «ομαλά» και σχηματισμένους θάμνους.

Ο περιπατητής χαίρεται την ομαλότητα της περιοχής, με τον κόπο του κορμιού να ελαχιστοποιείται στον ελεύθερο αυτό περίπατο και την ψυχή να ηρεμεί. Το ανοιχτό τοπίο επιβάλλεται και η αίσθηση περιπάτου είναι πλέον αναγκαία, σε ένα τοπίο χωρίς σκίαση, όπου το φως κυριαρχεί.

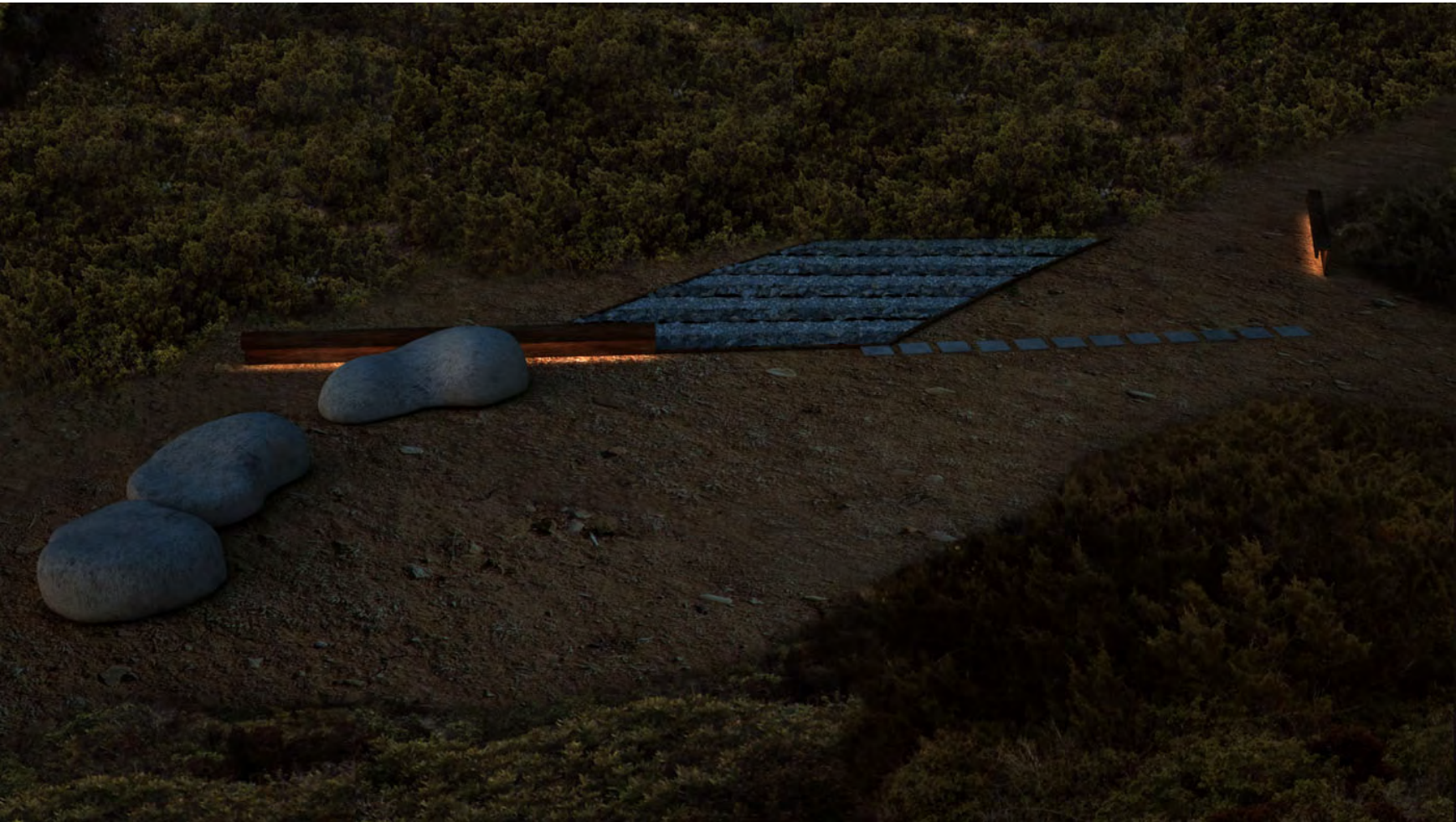
Οι οπτικές συνδέσεις, εκτός από τη θάλασσα με τα νησάκια, το λοφο, τον οικισμό ακρι το βουνό, παρέχουν μια ελευθερία κινήσεων και προσανατολισμού με ενίσχυση των συναντήσεων.

Η περπατησιά του ανθρώπου σε ένα ήρεμο περιβάλλον, υποβάλλεται σε επιθυμία συναντήσεων με την ήμερη ανταλλαγή βλεμμάτων. Η αρμονική σχέση του περιπατητή με τη φύση δημιουργείται όταν μετακινείται ολόένα, αλλάζοντας θέση μέσα σε αυτούς τους «κατ' αρμονία» ρυθμισμένους χώρους, αναλόμενος κάθε στιγμή στην οπτική προβολή που προσδέχονται τα μάτια του.

Για την ενίσχυση των οπτικών συνδέσεων και κοινωνικής συνεύρεσης τοποθετούνται χαμηλά ομαλά υλικά, όπως βότσαλα, χαλίκι και φωτιστικά καθώς και καθίσματα. Μέσω της φιλοσοφίας των κήπων zen επιλέχθηκαν, αντίστοιχα υλικά για τη δημιουργία μικρών «κήπων» που θα σηματοδοτούν την πορεία ή θα κατευνάζουν την ατμόσφαιρα της ενότητας.

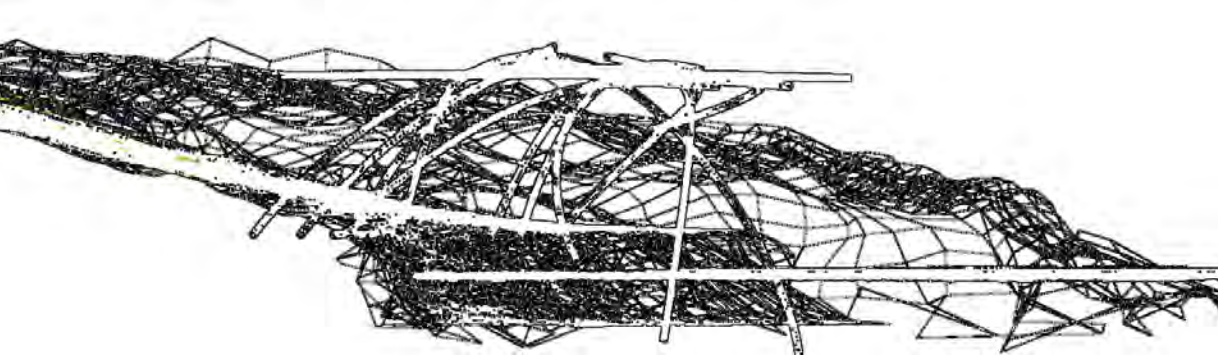

3η Θεματική Ενότητα // διαφυγή

Η 3η θεματική ενότητα αφορά τους επισκέπτες της περιοχής που έρχονται από τη θάλασσα. Λειτουργεί, ουσιαστικά, σαν μια είσοδος στη διαδρομή. Όσοι έρχονται από τη θάλασσα έχουν τη δυνατότητα να αφήσουν το μεταφορικό τους μέσο στον κολπίσκο ή να παραμείνουν σε αυτό υπό τη σκιά του στεγάστρου που έχει τοποθετηθεί τόσο εκεί όσο και στην παραλία.

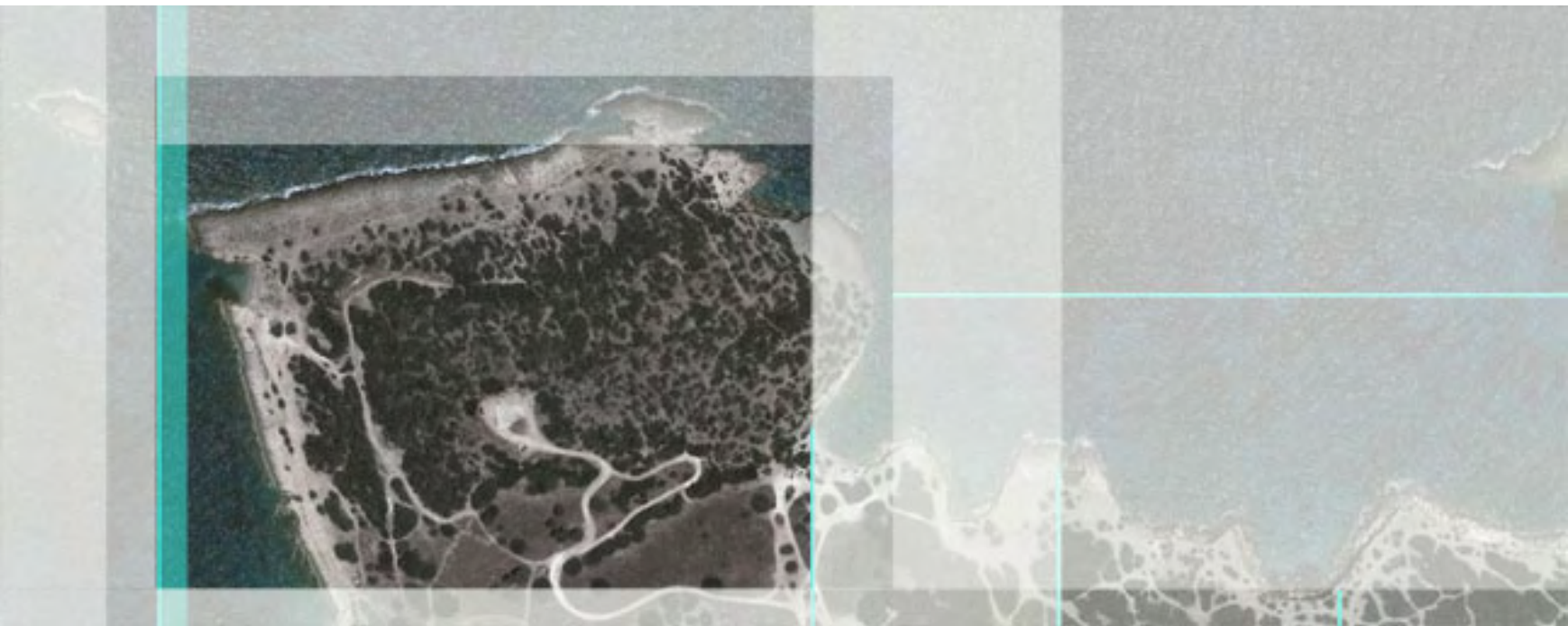
Η θεματική αυτή χαρακτηρίζεται από την έντονη εναλλαγή στεριάς-θάλασσας. Οι ξύλινες πλατφόρμες ενισχύουν την ρευστή αυτή διαφοροποίηση δημιουργώντας ένα παιχνίδι μεταξύ στεριάς και θάλασσας.

4η Θεματική Ενότητα // ενατένιση

Στην 4η ενότητα παρατηρείται η συγκέντρωση των δραστηριοτήτων όλων των προηγούμενων ενοτήτων. Το σχήμα της, σαν λούπα -λάσο-, σηματοδοτεί την επανάληψη και συγκέντρωση όλων των ενεργειών. Ως κορύφωση της ενότητας λειτουργεί το παρατηρητήριο, το οποίο βρίσκεται, υπόσκαφο, στην κορυφή του λόφου.

Ο σχεδιασμός του βασίστηκε στις οπτικές συνδέσεις του σημείου με τα τριγύρω τοπόσημα. Προσαρμοσμένο στη γενική αρχή σχεδίασης, που χαρακτηρίζει την διαδρομή.

Μέσα από μια σειρά εναλλαγών θεάσεων και καδραρισμάτων, προσφέρει μια μοναδική εμπειρία, όπου η θέση, στρέψη κι αναλογία του σώματος παίζουν κυρίαρχο ρόλο.

